

Als abonnee kan je dit ⁺ plusartikel lezen.

⁺ STUDIE

Vier op de tien Belgische huishoudens zagen koopkracht dalen onder Vivaldi

© Jimmy Kets

Na een piek begin 2023, zagen de meeste Belgen hun koopkracht weer dalen. En over de hele regeerperiode van Vivaldi zijn de laagste inkomens slechter af dan daarvoor. Dat leert een studie van de UGent op basis van de banktransacties van 900.000 gezinnen.

Lieven Sioen

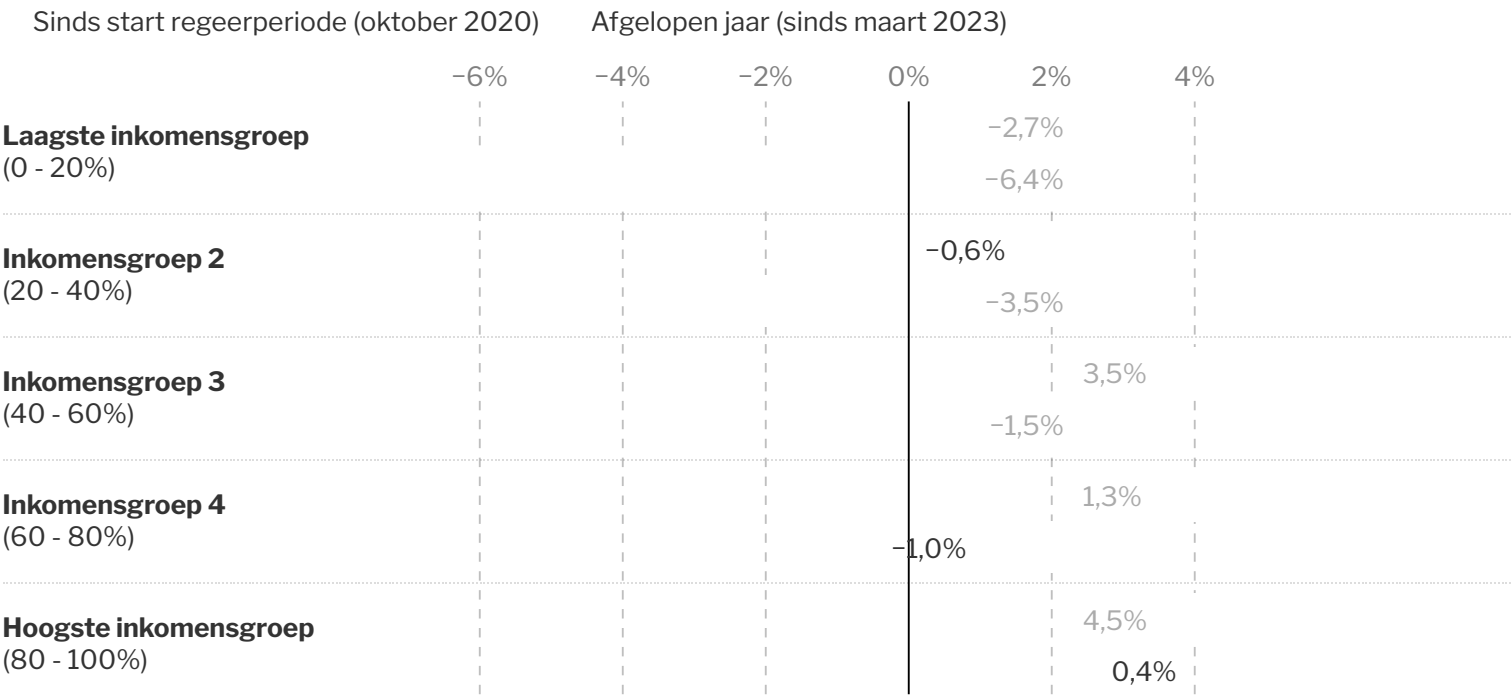
Donderdag 16 mei 2024 om 03:00

Statistiek is één zaak, subjectieve ervaring iets anders. In het opinieonderzoek De Stemming, in opdracht van *De Standaard* en VRT NWS, zei 37 procent van de ondervraagden dat hun financiële situatie verslechterd was. De bezorgdheid was het grootst bij de groepen die op de radicaalste partijen stemmen – Vlaams Belang en PVDA.

Nochtans tonen de cijfers van onder meer de Nationale Bank en het Planbureau iets anders. Ondanks de corona- en de energiecrisis, kan de gemiddelde Belg 2,2procent meer kopen dan in oktober 2020, toen de Vivaldi-regering van start ging. Die compenseerde het inkomensverlies door de exploderende energieprijzen met een btw-verlaging en energiesteun. De automatische loonindexering deed de rest.

Verandering van koopkracht voor verschillende inkomensgroepen

DS-Infografiek | Bron: GEI Universiteit Gent

Vanwaar dan de kloof tussen perceptie en statistiek? Onderzoekers Gert Peersman, Koen Schoors en Milan van den Heuvel gingen de banktransacties van 900.000 Belgen na en dat leverde een preciezer, gevarieerder en minder rooskleurig beeld op van de koopkrachtevolutie onder Vivaldi. Is de gemiddelde koopkracht tijdens de hele periode effectief met 1,4 procent gestegen, dan is er sinds februari 2023 een terugval van 1,8 procent. “En dat voelen de mensen”, zegt Peersman. “Ze hebben eerst hun gedrag aangepast aan een hoger inkomen, en merken nu elke maand dat ze daarmee minder kunnen kopen.”

Extreme schommelingen

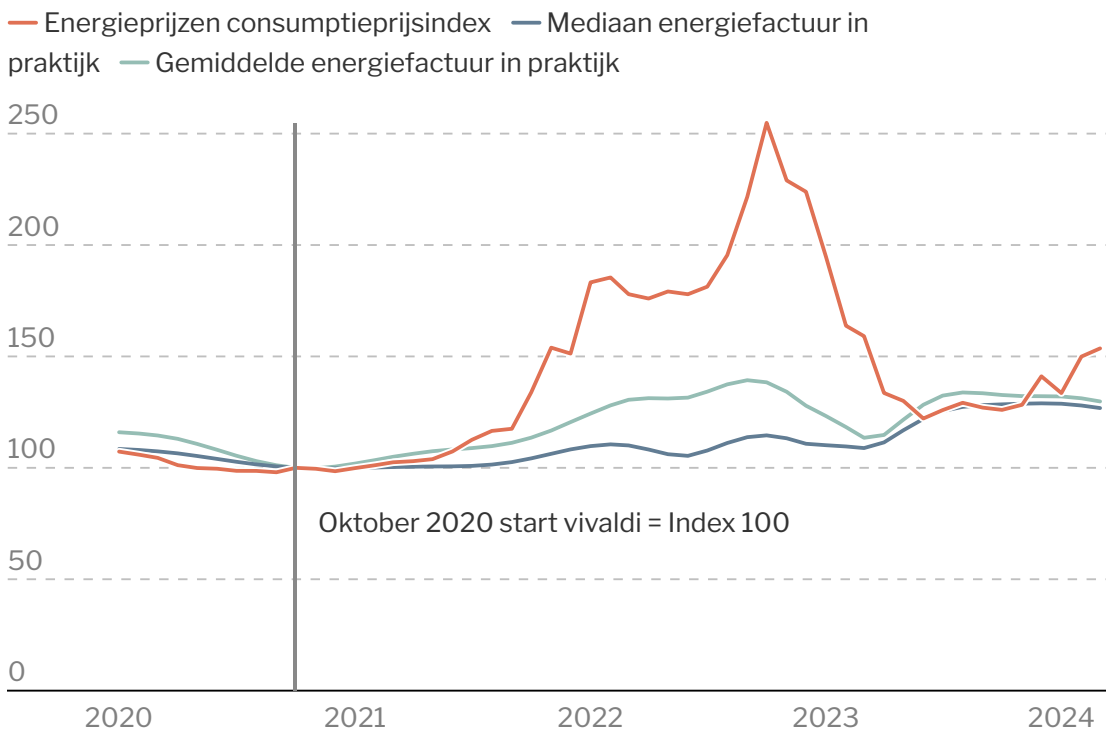
Achter het gemiddelde zitten dan ook grote verschillen tussen de inkomensgroepen. De 20 procent hoogste inkomens winnen over de hele lijn. Zij zagen sinds oktober 2020 hun koopkracht met 4,5 procent toenemen, de laatste maanden nog met een kleine 0,2 procent. De 20 procent laagste

inkomens leden sinds februari 2023 daarentegen liefst 6,8 procent koopkrachtverlies, en over de hele regeerperiode 2,7 procent. Ook de groep daarboven is slechter af sinds Vivaldi aan zet is. Zij leed 0,6 procent koopkrachtverlies. “Hun koopkrachtverlies is reëel.”

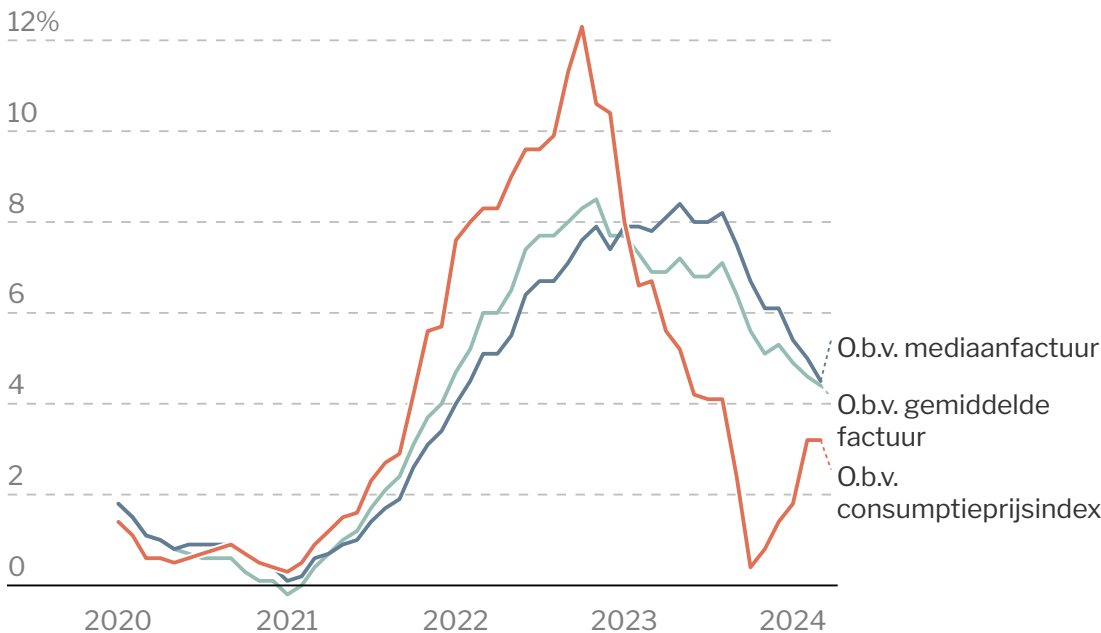
Die grote verschillen wijten de onderzoekers aan de combinatie van energiesteun en automatische indexering. Die is bedoeld om de koopkracht stabiel te houden: stijgt de inflatie, dan volgen automatisch de lonen en uitkeringen. In werkelijkheid heeft de indexering de voorbije jaren tot extreme schommelingen in de koopkracht geleid, aangejaagd door de energieprijzen. “Een vreemde cocktail”, noemt Peersman het. “Daardoor zijn we tijdens de energiecrisis eerst overgecompenseerd en daarna ondergecompenseerd.”

Energieprijzen en inflatie volgens de consumptieprijsindex versus de praktijk

Energieprijzen

Inflatie

DS-Infografiek | Bron: GEI Universiteit Gent

Concreet: toen eind 2022 de energieprijzen explodeerden, schoot ook de inflatie de hoogte in. De lonen en uitkeringen volgden en de lage inkomens werden bovendien beschermd door het sociaal tarief. Alleen werd de inflatie berekend op nieuwe contracten (+155 procent in oktober 2022), terwijl het gros van de bevolking een nog lopend variabel of vast contract had. Hun reële energiekosten (gemiddeld +38 procent) lagen bijgevolg veel lager dan wat de automatische indexering aan extra

inkomen genereerde. Reken daarbij dat de huishoudens ook fors bespaarden op hun energieverbruik, en alle inkomens zagen op de keper hun koopkracht begin 2023 pieken. Maar ook toen al waren de grootste verdieners ook de grootste winnaars.

Foute beleidskeuzes

Sindsdien zijn de commerciële tarieven voor gas en elektriciteit blijven dalen, en daarmee de officiële inflatie, terwijl de reële kosten voor de mensen dat veel minder deden en de sociale tarieven wél gestaag toenamen, met zelfs 20procent in 2023 voor de 20 procent laagste inkomens.

Het gevolg: waar de officiële inflatie in 2023 4 procent bedroeg, lag de werkelijke inflatie volgens de gemiddelde energiefactuur op 6,6 procent. Die prijsstijging wordt sindsdien niet meer gecompenseerd door een indexering van lonen en uitkeringen, wat vooral de lagere inkomens voelen. “Daarbovenop zien we sinds 2024 ook een daling van het nominale inkomen in die laagste categorieën, wat erop wijst dat zij als eersten de gevolgen van recente economische tegenvallers voelen”, zegt Peersman.

De onderzoekers wezen er eerder al op dat de btw-verlaging en de algemene energiesteun foute beleidskeuzes waren, die de inflatie aanwakkerden en de hoge inkomens een onnodig cadeau gaven. Belangrijker nog, volgens hen, is dat de consumptieprijsindex dringend structureel hervormd wordt, zodat die de werkelijke energieprijzen in rekening brengt in plaats van de tarieven van nieuwe contracten.

Maar bovenal moet de politiek het koopkrachtverlies ernstig nemen, zegt Peersman. “De groepen die de kleinste reserves hebben om prijsschokken op te vangen, hebben de rollercoaster van de voorbije jaren het hardst gevoeld. Dat is volgens ons een belangrijke verklaring voor de groeiende antipolitieke sentimenten.”

Lees ook

(https://www.standaard.be/cnt/dmf20240503_97242762?utm_campaign=internal-article&utm_source=standaard&utm_medium=lees-ook)

⊕ Schilde, de meest rechtse gemeente van Vlaanderen: “Hier gaat het goed, maar in België gaat echt alles fout” >

(https://www.standaard.be/cnt/dmf20240503_97242762?utm_campaign=internal-article&utm_source=standaard&utm_medium=lees-ook)

(https://www.standaard.be/cnt/dmf20240503_97242762?utm_campaign=internal-article&utm_source=standaard&utm_medium=lees-ook)